

УДК 330.322

*Т. В. Романова,
аспірант, асистент кафедри економіки підприємства,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЗРОСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

***Анотація.** Визначено методи та форми державного регулювання інвестиційної діяльності, спрямовані на зростання інвестиційного потенціалу регіону. Розроблено рекомендації і пропозиції щодо стимулювання інвестування в регіон, обґрунтовано механізм підвищення інвестиційного потенціалу в регіональній економічній політиці.*

***Ключові слова:** інвестиційний потенціал регіону, регіональна економічна політика, принципи економічного зростання.*

***Annotation.** The methods and forms of state regulation of investment activities aimed at improving the investment potential was defined. The recommendations and proposals to stimulate investment in the region, the mechanism increasing the investment potential in regional economic policy has been developed.*

***Keywords:** investment potential of the region, regional economic policy, the principles of economic growth.*

Вступ. Інвестиції відіграють вирішальну роль у ефективному господарюванні на макро-, мезо- та мікрорівні. Основним засобом розвитку інвестиційного потенціалу, покращення інвестиційного клімату тощо є проведення збалансованої та послідовної регіональної економічної політики, головним інструментом якої у підвищенні інвестиційної привабливості є затвердження і впровадження відповідних регіональних програм розвитку.

Для економічного розвитку регіону необхідним є забезпечення сталого зростання надходження інвестицій на основі мобілізації нових джерел фінансових ресурсів, створення інвестиційно-орієнтованої моделі розвитку економіки та інноваційних мотивацій у господарюючих суб'єктів.

Дослідженню проблеми розвитку регіонів України, формування ефективної регіональної політики регіонального економічного розвитку були присвячені наукові праці Б.М. Данилишина, В.О. Онищенко, В.М. Гейця, В.П. Дубіщева, О.І. Амоші, І.О. Бланка, В.Г. Федоренка, Л.І. Яковенко, М.П. Бутко, З.С. Варналія, А.М. Асаула, С.В. Захаріна та ін. [1-5].

Аналіз опублікованих наукових праць свідчить, що незважаючи на значні досягнення науковців у висвітленні поставленої проблеми, існує необхідність продовження досліджень в даному напрямку, враховуючи актуальність теми та недостатню розробку окремих принципово важливих її елементів.

Постановка задачі. Враховуючи вищесказане, вважаємо за доцільне визначити методи та форми державного регулювання інвестиційної діяльності, спрямовані на об'єднання зусиль органів державної влади з органами місцевого самоврядування в реалізації інвестиційної політики; надати рекомендації і пропозиції щодо стимулювання інвестування в регіон через механізм підвищення інвестиційного потенціалу області в регіональній економічній політиці, втілюючи їх у регіональній програмі розвитку інвестиційного потенціалу та визначити механізм управління розвитком інвестиційного потенціалу регіону.

Результати. Регіональна економічна політика - це функціональний нормативно-правовий та економічний вплив органів центральної та регіональної влади на економічну систему адміністративно-територіальної одиниці країни, який має на меті раціоналізацію суспільно-виробничих відносин та відображає сукупність інтересів населення регіону [6, с. 4].

Регіональну політику можна розглядати на двох рівнях: на макро- та на мезорівні. На рівні держави регіональна політика втілюється в нормативно-правовому регулюванні, направленому на розвиток регіонів, при якому суб'єктами управління є органи державної влади. На рівні регіону регіональна політика реалізується завдяки нормативно-правовим актам локальної дії, вплив яких розповсюджується на територію відповідного адміністративно-територіального утворення та в якості суб'єкта управління виступають місцеві органи влади.

Пріоритетами державної інвестиційної політики повинні бути модернізація виробництва і його структурна перебудова, підвищення конкурентоспроможності виробництва як регіонального так і загальнодержавного значення, сприяння надходженню інвестицій в економіку держави, становлення інноваційно-орієнтованої моделі розвитку сучасної економіки, активізація участі України в економічних процесах на світовому рівні.

Конкретизуючи зміст регіональної інвестиційної політики можна сформулювати такі основні напрями державної інвестиційної політики:

- розвиток інвестиційного потенціалу;
- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- підвищення інвестиційної привабливості регіонів.

В якості елементів, які складають ці напрями, виступають

в області розвитку інвестиційного потенціалу:

- підвищення ефективності використання наявних економічних ресурсів;
- стимулювання розвитку виробництва та відповідно збільшення валового регіонального продукту регіону;
- стимулювання інноваційної діяльності;
- побудова раціональної моделі використання наявного потенціалу регіону;

в напрямку створення сприятливого інвестиційного клімату:

- вдосконалення нормативно-правового регулювання, усунення колізій та недоліків законодавства, підвищення довіри інвесторів до економіки України;
- протидія корупції, яка є одним з основних факторів, які перешкоджають надходженню прямих іноземних інвестицій в економіку країни;
- укріплення ролі держави як гаранта нормативно-правового регулювання суспільних відносин, побудова інвестиційної політики на принципах публічності,

відкритості та гласності;

- підвищення механізму захисту прав інвесторів через зміну законодавства;
- забезпечення рівних конкурентних умов господарювання для усіх видів інвесторів, незалежно від форми їх власності, невтручання в бізнесові відносини учасників інвестиційного процесу;
- лібералізація ринків інвестиційних проектів шляхом спрощення отримання необхідного пакету документів для іноземних інвесторів;
- сприяння становленню сучасної інституційної інфраструктури ринку, яка б забезпечила ефективну трансформацію збережень національної економіки в інвестиції у виробництво;

в сфері підвищення інвестиційної привабливості економіки:

- проведення ґрунтовного аналізу та оцінки різних видів ресурсів держави, виявлення галузей, які потребують найбільшої допомоги та мають істотний вплив на економічних розвиток держави;
- оптимізація взаємозгодженості інвестиційного потенціалу регіону та інвестиційного клімату регіону з метою взаємної адаптації цих процесів до їх потреб та можливостей;
- активізація участі України в загальносвітових економічних та соціальних процесах з метою створення позитивного світового іміджу держави.

Необхідною умовою соціально-економічного розвитку держави є посилення соціальної спрямованості інвестиційної діяльності країни, пріоритет інвестицій в людський капітал.

При цьому основними напрямками державного інвестування повинні стати: розв'язання проблеми розвитку соціальної інфраструктури, залучення капіталу недержавного сектору для розв'язання пріоритетних задач соціально-економічного розвитку країни; підвищення ефективності діяльності державного сектору економіки; створення умов для нарощування інвестиційного потенціалу підприємств та регіонів шляхом розробки та впровадження програм реструктуризації підприємств, зменшення оподаткування та чітке визначення задач і напрямів реконструкторизації виробництва в інноваційному напрямку.

Зазначимо, що однією з головних умов продуктивного державного регулювання є врахування при його здійсненні розуміння цілісності та єдності процесів соціально-економічного розвитку держави з аналогічними процесами на регіональному рівні.

Інвестиційна політика на рівні регіону - це реалізація обраної стратегії по залученню інвестицій в економіку регіону, результатом раціонального впровадження якої є постійний соціально-економічний розвиток в частині впливу фінансових ресурсів інвестиційного походження на об'єкти інвестицій та опосередкований вплив на загальний розвиток в цілому. Головною метою інвестиційної політики є розвиток інвестиційного потенціалу регіону, створення сприятливого інвестиційного клімату та як результат взаємодії суті обох вищезазначених категорій покращення стану інвестиційної привабливості регіону.

Державне регулювання регіонального розвитку за допомогою економічного механізму, як було зазначено, здійснюється як на державному рівні, так і на регіональному. Державні органи повинні здійснювати регуляцію процесів регіонального розвитку завдяки створенню нормативно-правової бази загальнодержавного масштабу, та відповідних їй програм економічного розвитку, метою реалізації яких є організація виробництва в масштабах країни, вирішення великих екологічних і соціальних проблем, організація міжрегіональних та міждержавних економічних зв'язків.

Регіональні органи управління задіють механізм реалізації регіональної політики на локальному рівні шляхом оптимізації використання місцевих ресурсів, раціоналізації функціонування господарств, вирішення місцевих проблем економічного, соціального, екологічного характеру тощо.

Специфічні умови існування регіону та його особлива структура потенційних можливостей вимагають адаптувати до цього структуру регіональної політики. Тому регіональна політика для свого успішного впровадження повинна бути повністю узгоджена з регіональними особливостями.

Розглянемо більш докладніше механізм регулювання соціально-економічного розвитку на рівні регіону. На регіональному рівні одним з головних елементів механізму регулювання соціально-економічного розвитку є розробка та впровадження комплексних регіональних програм, направлених на покращення функціонування певного сектору економіки.

Головною метою програми є створення оптимальної схеми пріоритетів, економіко-правових інструментів, необхідних дій для розвитку інвестиційного потенціалу регіону. Програма повинна мати на меті досягнення необхідного рівня інвестиційної привабливості шляхом стимулювання розвитку інвестиційного потенціалу, що спричинить активізацію залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій в економіку регіону. Кінцевою метою програми є можливість стимулювання економіки регіону шляхом розвитку інвестиційного потенціалу, що надасть необхідний поштовх до позитивних змін та оптимізації економічних процесів, які відбуваються на сучасному етапі розвитку. В інноваційному аспекті програма повинна прагнути досягти розвитку та використання можливостей науково-технічного потенціалу області, який є одним з основних джерел, стимулюючих інвестиційний потенціал.

Система елементів, а саме засобів, завдяки задіянню руху яких впроваджується в життя запропонована програма, відображає економічну суть механізму її реалізації. Запропонований механізм діє за принципом трьох складових руху системи :

- першочергова дія вихідного джерела руху, місце якого в запропонованій програмі виконують органи регіональної влади та інші зазначені організації та органи, дієва енергія яких приводить до руху елементів запропонованого механізму;
- задіяння руху елементів, підібраних для активації третьої стадії дії запропонованого механізму, а саме впровадження усіх засобів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону перелічених нижче;
- кінцева третя стадія дії запропонованого механізму, яка виражена в ефекті фактичного розвитку інвестиційного потенціалу Полтавського регіону, враховуючи проведення усіх засобів реалізації програми.

Мета дії запропонованого механізму реалізації направлена на створення умов для гармонійного розвитку визначених в програмі складової економічних

процесів, активізація функціонування якої призведе до додаткових позитивних змін в стані економіки регіону, та розвитку держави як соціально-економічного інституту. Також відмітимо, що важливим є аспект узгодженості запропонованої програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону з існуючими програмами розвитку, які реалізуються діями органів влади. Принципи та ідеї, на засадах яких побудована програма, дозволяють нам стверджувати, що її впровадження слугує реалізації засад загального розвитку, як категорії, та економічного розвитку, як засобу створення благополуччя держави та її народу, що і є метою усіх програм, які впроваджуються.

Ефективність дії запропонованого механізму реалізації розвитку інвестиційного потенціалу залежить від багатьох факторів, починаючи з активності впровадження запропонованих елементів програми до узгодженості та збалансованості цих дій, з врахуванням можливих змін функціонування держави як соціально-економічного інституту.

Враховуючи необхідність структурованості механізму реалізації програми відобразимо цей механізм за обраними групами інструментів впровадження запропонованої програми:

- сільгоспвиробнича;
- економіко-аналітична;
- науково-технічна;
- інформатизаційна;
- еколого-ресурсна;
- освітня;
- антикорупційна;
- фінансово-кредитна;
- нормативно правова.

Сільгоспвиробнича група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які здійснюють структурування, оптимізацію та адаптацію до потреб економіки регіону сільськогосподарського сектору, використовуючи його наявні та потенційні можливості як частини економіки регіону.

Економіко-аналітична група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які використовують можливості аналізу та прогнозування економічних процесів, завдяки чому максимально реалізується об'єктивність економічного ефекту від практичного впровадження результатів досліджень у вигляді сформованих висновків щодо предмету аналізу.

Науково-технічна група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, метою впровадження яких є забезпечення використання вдосконалених методів виробництва та новітніх розробок в області інновацій.

Інформатизаційна група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які забезпечують поширення інформації, використання якої буде сприяти залученню інвестицій та оптимізувати функціонування підприємств регіону.

Еколого-ресурсна група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які в процесі їх впровадження забезпечать посилення захисту навколишнього середовища та нададуть змогу оптимізувати використання природних ресурсів регіону.

Фінансово-кредитна група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які забезпечують розвиток регіональних фінансово-кредитних установ, як одного з основних джерел інвестування.

Освітня група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які в результаті свого впровадження забезпечать розвиток продуктивних можливостей діяльності людського капіталу та підвищать його якість, завдяки чому оптимізується робота виробничого процесу підприємств регіону.

Антикорупційна група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які в результаті свого впровадження забезпечать блокування несанкціонованого відтоку бюджетних фінансових ресурсів, підвищення інвестиційного іміджу регіону та оптимізують діяльність регіональних органів влади.

Нормативно-правова група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які в результаті впровадження дозволять вдосконалити нормативно-правову базу та адаптувати її стан відповідно до потреб економічного розвитку регіону.

Елементи визначених груп інструментів реалізують можливості своєї дії засновуючись на принципі активності та заохочення. Обмеження дії негативних процесів, які стримують дію механізму реалізації програми, обмежується завдяки активації позитивної дії запропонованих інструментів.

Висновки. Дослідження змісту державної політики зростання інвестиційного потенціалу регіону дало змогу дійти до висновків, що спираючись на інструменти державного регулювання інвестиційних процесів можливо досягнути їх оптимізації, завдяки корегуванню структури та системи їх використання.

Розв'язання проблеми розвитку інвестиційного потенціалу на регіональному рівні зумовлює вирішення задачі розробки та впровадження ефективних наукового обґрунтованих програм регіонального розвитку, які повинні спиратися на такі принципи: цілісності, об'єктивності, верховенства загальнодержавних інтересів, екологічного збереження існуючого рівня природного середовища, правового забезпечення нормативною базою економічної самостійності регіонів, соціальності, реалістичності.

Ефективність управління розвитком інвестиційного потенціалу на регіональному рівні визначається адаптацією до пріоритетних напрямів економічної діяльності, визначених стратегією розвитку регіону.

Література:

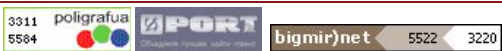
1. Данилишин Б. Проблеми та пріоритети регіонального розвитку України / Б. Данилишин // Економіка України. – 2005. – №12. – С. 89–90.
2. Научно-прикладные основы формирования инвестиционной политики Полтавского региона / В.А. Онищенко; НАН Украины. Ин-т экон.-прав. исслед. – Донецк, 2001. – 99 с.
3. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія / за ред. З.С.Варналія. – К.: НІСД, 2007. – 768 с.
4. Асаул А.В. Систематизация факторов, характеризующих инвестиционную привлекательность регионов / А.В. Асаул // Региональная экономика. 2004. – № 2. – С.

53–62.

5. Бутко М.П. Регіональні особливості економічних трансформацій в перехідній економіці / М.П. Бутко. – К.: Знання України, 2005. – 476 с.

6. Онищенко В.О. Аналіз факторів впливу на іноземні інвестиції / В.О. Онищенко, Т.В. Романова // Економіка і регіон: наук.вісн. – Полтава: ПолтНТУ, 2008. – № 2. – С. 3–7.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2010 р.

ТОВ "ДКС Центр"